

NRC Opinie, maandag 28 augustus 2023

Geef mantelzorgers een rol in het ziekenhuis

Zorgprofessionals moeten familie van patiënten serieus nemen, betoogt Mieke Degenaar .

Als iemand ernstig ziek is, raakt dit het hele familiesysteem, omdat mensen sterk met elkaar verweven zijn. Een ziekenhuisopname laat dit duidelijk zien. Op neonatologie- en kinderafdelingen worden ouders al jaren intensief betrokken bij de zorg voor hun kinderen. Bij pasgeborenen wordt het hechtingsproces bevorderd en oudere kinderen voelen zich door het contact met ouders veiliger. De samenwerking tussen zorgprofessionals en ouders werkt wederzijds positief. Ouders waarderen de toegewijde inzet van professionals en worden gaandeweg vertrouwd om handelingen zelf te verrichten. Na de opname kunnen zij deze, indien nodig, thuis voortzetten, waardoor zij minder afhankelijk zijn van thuiszorg en zich vrijer voelen.

Op andere ziekenhuisafdelingen wordt familie regelmatig gezien als lastig of nutteloos aanhangsel van de patiënt. Een soort blinde darm. Nu er nijpende schaarste aan zorgpersoneel is, gaan de ogen van zorgprofessionals en managers open en verwijdt hun perspectief: familie kan ook behulpzaam zijn. Familie levert mantelzorg en dat komt goed van pas bij te weinig handen aan het bed. Het kan de werkdruk verlagen en het werkplezier vergroten.

Persoonlijk vind ik het bedroevend dat het tekort aan medewerkers de motivatie van ziekenhuizen is voor de proeven met mantelzorg, in plaats van een gezamenlijk doel: menslievende, relationele en optimale zorg. Voor de patiënt is de hulp en aanwezigheid van familie veelal vertrouwd en helend. De liefde en verbinding verlichten een zware tijd. Mantelzorgers kennen de patiënt als geen ander. Zij kunnen professionals informeren en adviseren over gewoonten en ervaringen, als de patiënt door vermoeidheid of cognitieve problemen hiertoe zelf niet in staat is.

Mantelzorgers die kunnen bijdragen aan de intramurale zorg voelen zich erkend. Thuis zijn bijvoorbeeld mantelzorgers van chronisch zieken gewend om hun familielid te verzorgen en medicijnen, injecties of sondevoeding te geven. Het kan lastig zijn deze verantwoordelijkheid bij een opname niet langer te mogen dragen, zonder dat duidelijk gemaakt wordt waarom niet. Nodeloos wachten op een zorgverlener of toekijken terwijl een gehaaste professional de voor de mantelzorg overbekende taken uitvoert, is frustrerend. Vertrouwen krijgen in professionals kost soms tijd.

Andersom: door de zorg tijdelijk of gedeeltelijk over te dragen aan professionals kunnen zij op adem komen. Pas daarna kunnen zij weer zorgtaken op zich nemen. Mijn ervaringen tijdens 24/7 mantelzorgperiodes staan me nog helder bij. Als mijn man bij een spoedopname eindelijk veilig op de bekende afdeling van het ziekenhuis lag, voelde ik een last van mijn schouders afglijden.

Zorgprocessen zijn vaak wispelturig. De inzet van familie is net zo min vanzelfsprekend en stabiel. Want naast zorgtaken hebben mantelzorgers ook andere taken zoals school, studie, werk en opvang van kinderen of kleinkinderen. Het is van belang dat signalen van overbelasting tijdig herkend worden. Langdurige stress bij mantelzorgers door te grote draaglast en verantwoordelijkheden geeft klachten of uitval en creëert nieuwe zorgvragen.

Toch ben ik een groot voorstander van het betrekken van familie bij intensieve of langdurige zorgprocessen. Dat vraagt daadwerkelijke interesse in de relaties tussen patiënt en familie en hun leefomstandigheden. Professionals hebben lef nodig om te laten, om lastige of confronterende vragen te stellen, om te experimenteren, of te leren van deskundige mantelzorgers die kunnen lezen en schrijven met een patiënt. Net zoals mantelzorgers kunnen leren van de kennis en ervaring van gespecialiseerde professionals. Voorwaarden zijn het open bespreken van verwachtingen, behoeften, mogelijkheden en beperkingen en het gelijkwaardig, gezamenlijk zoeken naar de beste weg. Mantelzorgers moeten een plek krijgen in intakes, protocollen en consulten en niet te vergeten in de missie en visie van instellingen en samenwerkingsverbanden.

Mantelzorgers verwelkomen in het ziekenhuis, verpleeghuis of thuis vraagt constante afstemming, instructie of begeleiding, maar biedt kansen op zinvolle zorg.

Mieke Degenaar is auteur van *Een bron van zorg. Compassievolle zorg in familieverband. Erkenning voor mantelzorgers en professionals* dat dit najaar verschijnt.

